

Warszawa, dnia 03.06.20122 r.

Dr hab. prof. AWF Michał Lenartowicz
Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych
Wydział Wychowania Fizycznego
Akademii Wychowania Fizycznego
Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Ocena rozprawy doktorskiej

mgr. Van Han Phama pt. „Physical education with "Brainballs" to improve English, math skills, motor skills and physical fitness in 7-years-old pupils in Vietnam”

Przedłożona do oceny praca doktorska mgr. Van Han Phama lokuje się w zakresie nauk o kulturze fizycznej i porusza ważną i aktualną problematykę metodyki nauczania dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym oraz innowacji metodycznych. Praca dotyczy oceny przydatności zastosowania metody nauczania zintegrowanego łączącego aktywność fizycznej dzieci w formule gier i zabaw z ich rozwojem intelektualnym, tj. rozwojem wiedzy, umiejętności i kompetencji w zakresie wybranych tzw. teoretycznych przedmiotów nauczania. Metoda ta określona przez autora hasłowo w tytule jako „Brainballs” została opracowana przez pracowników AWF Wrocław i jest już wykorzystywana z pewnymi sukcesami w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w Polsce. Wykorzystanie specjalnych zestawów piłek edukacyjnych, które różnią się kolorami i oznaczeniami cyfrowymi i literowymi lub znakami specjalnymi pozwalają wyszkolonemu nauczycielowi na prowadzenie ruchowych mini gier edukacyjnych, w których w trakcie aktywności fizycznej dzieci zdobywają pewien zakres wiedzy i umiejętności językowych w języku ojczystym i potencjalnie obcym, czy w matematyce. Jednoczesny rozwój zdolności motorycznych i umiejętności ruchowych dzieci w związku z wykorzystywanych w grach z piłką elementów technicznych (takich jak np. kozłowanie, rzuty, chwyt, odbicia i przyjęcia piłki) sprawia, że metoda „Brainballs” wydaje się być dobrą odpowiedzią na potrzeby wszechstronnego rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym oraz kształcenia zintegrowanego. Można zapewne przyjąć, że metoda ta w części przynajmniej zgodnie z myśleniem polskich teoretyków wychowania fizycznego poprzez swoistą intelektualizację ćwiczeń ruchowych

dowartościowuje „trening fizyczny” pozwalając jednocześnie osiągać szereg celów wychowawczych, których już nie od „treningu fizycznego”, ale od wychowania fizycznego współcześnie wymagamy. Z jednej strony jest to więc intelektualizacja wychowania fizycznego, a z drugiej „ufizycznienie” (a może „ucieleśnienie”) nauczania przedmiotów teoretycznych. W pierwszym przypadku można uznać, że metoda Brainballs wspiera proces realizacji celów samego wychowania fizycznego, a w drugim, że wychowania fizyczne (lub wężiej – gry i zabawy ruchowe) są narzędziem wsparcia realizacji celów związanych z rozwojem specjalistycznych umiejętności językowych lub matematycznych i pozyskiwania związanej z tym wiedzy.

Mgr Van Han Pham zainteresował się metodą Brainballs i postanowił w sposób naukowy sprawdzić potencjalne korzyści dla rozwoju fizycznego i intelektualnego dzieci wynikające z jej zastosowania. Zakładając związek przyczynowo skutkowy pomiędzy zmienną niezależną, którą była interwencja pedagogiczna w postaci 20 tygodni stosowania metody Brainballs w szkolnych zajęciach dzieci w wybranej szkole w Wietnamie na zmienne zależne w postaci wybranych cech fizycznych (motorycznych), wiedzy i umiejętności dzieci dotyczących wybranych przedmiotów szkolnego nauczania, mgr Pham zdecydował o zastosowaniu w swoich badaniach bardzo dobrej, choć często trudnej w realizacji metody eksperymentu (lub schematu eksperymentalnego). Metoda posłużyła do odpowiedzi na dwa z trzech pytań badawczych (s. 32) sformułowanych w pracy. Dotyczyły one tego, czy interwencyjne wprowadzenie metody Brainballs do nauczania siedmioletnich uczniów wybranej szkoły w Wietnamie w grupie eksperymentalnej przyniosło poprawę ich umiejętności w zakresie języka angielskiego, matematyki, umiejętności motorycznych i sprawności fizycznej w porównaniu do grupy kontrolnej realizującej „tradycyjny” program zajęć oraz tego, czy wyniki badań różnią się w przypadku porównywanych dziewcząt i chłopców. Pierwsze pytanie badawcze dotyczące tego jakie są umiejętności w zakresie j. angielskiego, matematyki, podstawowych umiejętności motorycznych i sprawności fizycznej siedmioletnich uczniów w Wietnamie nie powinno być moim zdaniem traktowane jako pytanie badawcze, bo celem badań nie było jednak diagnozowanie poziomu tych umiejętności. Ich ustalenie dla wybranej próby dzieci było tylko pomocniczym etapem pośrednim w związku z realizacją założonego schematu eksperymentalnego. W sensie formalnym wszystkie pytania badawcze są też zbyt ogólne – autor nie badał bowiem wszystkich siedmiolatków w Wietnamie lub reprezentatywnej próby siedmiolatków w Wietnamie, co wprost wynika z obecnych pytań, ale jednak niereprezentatywną i niewielką próbę 55 dzieci z jednej z wietnamskich szkół. Przyjęty do realizacji eksperyment nie musiał

zakładać badania dużych lub reprezentatywnych dla całej populacji wietnamskich siedmiolatków populacji. Byłoby to zapewne bardzo trudne i de facto zbędne, ale wydaje mi się, że pytania należałoby jednak ograniczyć do badanej próby wietnamskich siedmiolatków. Wyniki badań stanowić będą (w formule zawodnego wnioskowania indukcyjnego) kolejną przesłankę do uznania wniosku o wyższej lub niższej skuteczności zastosowania metody Brainballs we wskazanych ramach czasowych dla wskazanej grupy uczniów. Autor przedstawia szereg wyników podobnych badań, do których dokłada swoją naukową „cegiełkę” wynikową.

Sam schemat eksperymentalny, losowy dobór osób do prób eksperymentalnej i kontrolnej oraz sama realizacja badań zostały przedstawione prawidłowo. Zabrakło mi jedynie bardziej rozwiniętego opisu cech społeczno-demograficznych badanych dzieci (s. 33). Jest on moim zdaniem zbyt ogólny i nie dowiadujemy się o badanych dzieciach nic więcej poza ich wiekiem, liczbą i proporcją dziewcząt i chłopców. Choć są to kluczowe dla eksperymentu informacje, dla końcowego wnioskowania i dyskusji istotne byłoby może także poznanie środowiska społecznego, z którego się wywodzą (ewentualna elitarna szkoła z zamożnymi i dobrze wykształconymi rodzicami vs. „zwykła” szkoła ze zróżnicowanym lub niższym statusem społeczno-ekonomicznym rodziców). To pomogłoby nam być może rozważyć to, czy długoterminowe różnice umiejętności językowych, czy matematycznych badanych dzieci nie wynikają w jakiś sposób z dodatkowych pozaszkolnych zajęć organizowanych i opłacanych przez rodziców (o czym autor w pewnym fragmencie pracy wspomina).

W części metodologicznej pracy moim zdaniem zbędna była prezentacja pełnego testu sprawności fizycznej (s. 37-41). W części głównej pracy powinien on być przedstawiony skrótowo, a ewentualne ilustracje i szczegółowy opis powinny być umieszczone pomocniczo w załącznikach. To samo dotyczy testów przestawionych na s. 42-48. Obie te części łącznie składają się na 13 stron tekstu, który w dużej mierze powinien moim zdaniem znaleźć się w załącznikach. Także tab. 3 s. 51 powinna była trafić do załączników – wystarczyłby sam opis słowny i analiza danych

Sama analiza danych została przeprowadzona prawidłowo i udokumentowana licznymi tabelami analiz statystycznych w załącznikach. Prezentacja danych w części wynikowej jest rzetelna i czytelna, choć jednocześnie bardzo schematyczna. Dyskusja przeprowadzona została bardzo sprawnie i prawidłowo, a same wnioski, choć bardzo zwięzłe są czytelne i zgodne z przyjętymi dla pracy założeniami.

Jako uchybienie dotyczące metodologii badań traktuję brak hipotez. Jest on bardzo zaskakujący w badaniach eksperymentalnych i w sytuacji, gdy autor musiał mieć jakieś wstępne założenia dotyczące możliwych skutków swojej interwencji pedagogicznej, gdyż w przeciwnym razie takich badań by po prostu zapewne nie podjął. Prosiłbym o wyjaśnienie przez autora przyczyn nie wprowadzenia do pracy hipotez. Nota bene, informacja o hipotezach, lub raczej hipotezie pojawia się w tabelach analiz statystycznych umieszczonych w załącznikach, czyli pewne założenie było jednak w badaniach przyjęte.

Do największych zalet recenzowanej pracy, poza samą realizacją trudnego i wymagającego dużego zaangażowania autora w badania eksperymentu pedagogicznego, zaliczam bardzo dobry przegląd literatury oraz bardzo ostrożne i rzetelne wnioskowanie na podstawie wyników badań własnych oraz dyskusję własnych wyników z danymi dostępnymi w literaturze. Wspomniane cechy i elementy pracy świadczą o dużej moim zdaniem dojrzałości akademickiej autora, powściągliwego w swoich ocenach i prezentującego faktyczne *evidence-based approach*, tak potrzebne w często nadmiernie normatywnych naukach pedagogicznych. Wyniki badań nie pozwalają na stwierdzenie, że interwencja doprowadziła do istotnego zróżnicowania ocenianych wyników uczniów z grupy eksperymentalnej i kontrolnej na korzyść grupy kontrolnej (nie dotyczy wspomnianych przez autora efektów długoterminowych i *follow-up studies*), a autor ostrożnie pisze jedynie o „*promising early findings*” (s. 118).

Autor przywołuje w piśmiennictwie bardzo liczne pozycje dobrze dobranej merytorycznie i aktualnej literatury. Jest ich aż 167. Dominują w niej pozycje anglojęzyczne z literatury światowej, ale obecne są także anglojęzyczne i polskojęzyczne pozycje polskich autorów (m.in. [przywołuję nazwiska autorów bez szczególnego porządku] Rokity, Wawrzyniaka, Przewędy i Pilicza, Żurka, Cichego, czy Bronikowskiego). Zdecydowana większość przywoływanego piśmiennictwa do artykuły w czasopismach. Duża część piśmiennictwa pochodzi z ostatnich lat (np. z ostatnich 6 lat przywołano 38 pozycji), a kilka (10) zostało opublikowanych w latach 2021 i 2022. Wskazuje to na to, że autor przez cały proces badawczy starał się śledzić literaturę przedmiotu i aktualizował swoją pracę do ostatnich dni przed jej złożeniem. Bogate i dobrze dobrane piśmiennictwo świadczy o bardzo dobrym rozpoznaniu przez autora przedmiotu badań i o jego wysokich kompetencjach merytorycznych.

Biorąc pod uwagę całą pracę, zabrakło mi w niej analizy tego, czy kulturowa odmienność miejsca realizacji badań i ich uczestników od kultury polskiej, w którym metoda Brainballs była rozwijana mogła mieć wpływ na wyniki badań (pełniąc w jakimś zakresie

funkcje zmiennej zakłócającej) oraz bardziej rozwiniętej odpowiedzi na pytanie o to, w jakim stopniu można być pewnym, że zauważone długoterminowe skutki zastosowania metody Brainballs w postaci stwierdzonych różnic między grupą eksperymentalną i kontrolną mogą być faktycznie przypisane interwencji z wykorzystaniem metody Brainballs, a nie innych czynnikom zakłócającym?

Oceniając formalną stronę recenzowanej pracy należy zauważyć, że jest ona bardzo zwięzła. Zawiera 175 numerowanych stron, ale tylko 135 z nich to główna część merytoryczna (obejmująca także spis piśmiennictwa), a której moim zdaniem należałoby jeszcze przenieść do załączników kilka dodatkowych stron opisu wykorzystywanych testów sprawności fizycznej. W strukturze pracy wyodrębniono 5 rozdziałów oraz odrębne rozdziały dyskusji i wniosków. Jako zupełnie zbędne traktuję wyodrębnienie „rozdziałów” cel badań i pytania badawcze (s. 31-32), które obejmują w obu przypadkach dosłownie kilka wierszy tekstu. Można byłoby te punkty (uzupełnione o brakujące hipotezy) ująć np. w jednym podrozdziale lub wprowadzić do wprowadzenia.

Jeśli chodzi o pewne drobne uchybienia redakcyjno-techniczne pracy, które wskazuję w celu poprawy pracy i jej ewentualnej publikacji, zwracam uwagę na zabawny drobiazg w postaci wymienienia Piłsudskiego jako współautora pracy Pilicza, Przewędy i Nowackiej-Dobosz z roku 2004 w spisie piśmiennictwa (co składam na karb nieznamości j. polskiego przez autora), zbędne numerowanie rozdziału dyskusji, wniosków i piśmiennictwa w spisie treści, brak wskazania źródła informacji w tabeli 1 s. 17, czy j. polski w treści tabel analizy statystycznej w załącznikach (np. s. 153) przy w całości anglojęzycznej pracy.

Uwagi podsumowujące i wnioski końcowe

Doktorant podjął ważną dla nauk o kulturze fizycznej, teorii wychowania fizycznego i pedagogiki problematykę i przeprowadził rzetelny eksperyment pedagogiczny. Przygotował także zwięzły, solidny merytorycznie i warsztatowo raport z badań w postaci rozprawy doktorskiej. Na pochwałę zasługuje przygotowanie tej pracy w języku angielskim, który nie jest językiem ojczystym autora. Mgr Van Han Pham dowiódł bardzo dobrej znajomości literatury przedmiotu i prawidłowo wykonał zaplanowany złożony projekt naukowy.

W mojej ocenie rozprawa doktorska mgr. Van Han Phama nt. „Physical education with "Brainballs" to improve English, math skills, motor skills and physical fitness in 7-years-old pupils in Vietnam” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki w naukach o kulturze

fizycznej i umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, co oznacza spełnienie kluczowych wymogów art. 187 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z 20 lipca 2018.

W związku z moją pozytywną oceną recenzowanej pracy doktorskiej, wnioskuję o dopuszczenie pana Van Han Phama do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z poważaniem,

Dr hab. prof. AWF Michał Lenartowicz